

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Рев-195/05

Бања Лука, 14.02.2006. год.

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Стаке Гојковић као предсједника вијећа, Драгослава Лукића, Петра Бајића, Биљане Томић и Дарка Осмића као чланова вијећа, у правној ствари тужила Ј. О. и малодобне В. О., коју заступа мајка и законска заступница Ј. О., обадвије из М. Г., Ј. О. заступа пуномоћник Л. В., адвокат, М.Г., против тужене Р. С. – В. Р. С., коју заступа В. П. В.Р. С. – О. Б. Л., а В.П. заступа Т. Г.-Ј. ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Окружног суда у Б. Л. број Гж-.1296/02 од 15.12.2004. године, на сједници одржаној дана 14.02.2006. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Образложење

Првостепеном пресудом Основног суда у М. Г. број П-60/98 од 08.11.2001. године обавезана је тужена Р. С.-В. Р. С. да исплати првотужили Ј.и О. накнаду за претрпљене душевне болове због смрти мужа у износу од 7.000,00 КМ и за трошкове његове сахране од 2.150,00 КМ, а друготужили малодобној В. О. накнаду за душевне болове због очеве смрти од 8.000,00 КМ, све с каматом по Закону о висини стопе затезне камате, почев од пресуђења па до исплате, те да им накнади парничне трошкове у износу од 1.768,00 КМ, све у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом извршења.

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Л. број Гж-1296/02 од 15.12.2004. године жалба тужене је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Тужена је изјавила ревизију против другостепене пресуде због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се та пресуда преиначи и тужбени захтјев одбије, или укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење, односно да се укине и тужба одбаци због стварне ненадлежности суда.

Одговор на ревизију није поднесен.

Републички јавни тужилац се није изјаснио о ревизији у смислу члана 390. став 3. Закона о парничном поступку који је био на снази у вријеме доношења првостепене пресуде ("Службени лист СФРЈ", број 4/77 до 35/91, те "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, 14/94 и 32/94, у даљем тексту: ранији ЗПП) у вези са члановима 456. став 1. и 461. Закона о парничном поступку који је сада на снази ("Службени гласник Републике Српске", бр. 58/03, 85/03 и 74/05, у даљем тексту: важећи ЗПП).

Тужбом се тражи накнада нематеријалне и материјалне штете због смрти блиског лица.

М. О., рођен 6. децембра 1964. године, муж првотужиле, а отац друготужиле, био је као војни обвезник од 9. фебруара 1994. године припадник ратне јединице-В.П. 7101-3 М. .. Дана 11. августа 1995. године налазио се на извршењу задатка у својој јединици - превозио је храну за избјеглице из Р. С. К. које су пролазиле кроз Б. Л.. Приликом расподјеле хране, позлило му је око 16,30 часова. Пребачен је прво у амбуланту у касарни К. Б. Л. па у Војномедицински центар и коначно у Клиничко-болнички центар Б. Л. гдје је од последица можданог удара преминуо 12. августа 1995. године у 06 часова.

Првостепени суд је закључио да је тужена одговорна тужилама по принципу објективне одговорности за штету од опасне дјелатности у складу са одредбама чланова 173. и 174. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ", број 29/78, 39/85 и 57/89 и "Службени гласник Републике Српске", бр. 17/93, и 3/96, у даљем тексту:ЗОО), а да претпоставка узрочности није током првостепеног поступка оборена у смислу члана 177. став 1. и 2. истог Закона. Висину накнаде нематеријалне штете суд је утврдио на основу члана 201. став 1. у вези са чланом 200, а материјалне на основу члана 193. ЗОО.

Другостепени суд је отворио расправу, провео доказ саслушањем вјештака др. Д. Е., љекара-неуропсихијатра и донио другостепену пресуду у којој је прихватио правна схатања првостепеног суда.

Ревизија није основана.

Правилан је закључак нижестепених судова да је до можданог удара, који је претрпио правни претходник тужила М. О., дошло у вријеме кад је као припадник ратне јединице В. Р. С. судјеловао у вршењу опасне дјелатности, којом се је тужена бавила у ратним условима. Није при томе битно, што до тог инцидента није дошло на ратишту, него у извршавању задатка разношења хране избјеглицама из Р. С. К. које су пролазиле кроз Б. Л. Призори збјегова људи који су морали напустити своје домове и своју имовину, изложених психичким траумама и стресовима, појавама болести и смртних случајева који су се успут догађали, људи опхрваних безнађем, очајањем, и бесперспективношћу, стварали су у условима ратног окружења (без обзира на то што се рат није водио у Б. Л.) атмосферу неизвјесности, страха и панике највишег степена, која се по свим критеријумима, објективно, мора уподобити са опасном ситуацијом. Поступање претходника тужила у таквој ситуацији, који је и сам морао бити изложен стресовима и траумама у дотицају с тим људима, кад им је дистрибуирао намирнице, значило је, само по себи, судјеловање у опасној дјелатности којом се је бавила тужена.

Чланом 173. ЗОО прописано је да се штета настала у вези са опасном ствари, односно опасном дјелатношћу сматра да потиче од те ствари односно дјелатности, изузев ако се докаже да оне нису биле узрок штете. Терет доказивања лежи на субјекту који има опасну ствар или се бави опасном дјелатношћу (члан 177. ставови 1. до 4. истог закона).

Није, према томе, ни било потребно доказивати узрочну везу између активности претходника тужила на разношењу хране избјеглицама, по задатку, у својству припадника ратне јединице, у ратним условима и његовог обољења, а касније и смрти. Таква веза претпоставља се по самом закону. Тужена је могла једино да докаже да је штета настала под условима из поменутих одредаба члана 177. став 1. до 4. ЗОО, што међутим није учинила у поступцима пред првостепеним и другостепеним судом. Терет доказивања у том смислу био је на туженој, а не тужилама, како се погрешно наводи у ревизији. Ако се то има у виду, било је непотребно утврђивати "коју војну дужност, гдје и под којим околностима је вршио сродник тужитеља, као и који временски период је провео на војној служби, јер је примјера ради могао бити мобилисан непосредно пред штетни догађај" како се тврди у ревизији (тузилац није мобилисан "непосредно пред штетни догађај", него 9. фебруара 1994. године према увјерењу В.П. Б. Л. Пов.број 1309-31/96 од 4. јануара 1996. године).

Ревидент тврди да је "другостепени суд ... требао утврдити да је мождани удар последица стреса због вршења војне службе, а утврђено је да је смрт па тиме и мождани удар последица повишеног крвног притиска, што образложење пресуде чини неразумљивим и противрјечним". Није било потребно утврђивати да је "мождани удар последица стреса због вршења војне службе" јер се то по закону претпоставља, како је већ напоменуто. Тужена, ако је сматрала да такве последице није било, требало је да то и докаже. Обајашњење по којем је смрт М. О. настала као последица високо крвног притиска, не искључује вршење војне службе, односно бављење опасном дјелатношћу, као узрок можданог удара који је претрпио. Поставља се наиме питање како је настао његов повишени притисак. Тужена није доказала да је постојао други разлог, ван војне службе, па пресуда у том дијелу није неразумљива ни противрјечна (узгред, претходник тужила "никад раније није лијечен од болести које су наведене у Отпусној листи КМЦ-Н.К. Б. Л., број 1398, гдје је и умро 12.08.1995. године" према потврди Дома здравља Др. Ј. Р. М. Г. број 65/00 од 11. априла 2000. године).

Налаз и мишљење вјештака нису нејасни, нити их је другостепени суд погрешно цијенио, како то произилази из стања у списима. Констатацијом да анеуризма (чија би руптура за вријеме изложености организма психофизичким напорима могла да буде узрок смрти) није доказана, вјештак не побија властиту дијагнозу, како то погрешно сматра ревидент. У извјештају о узроку смрти од 12.08.1995. године који је иначе саставио исти вјештак, као болесно стање које је непосредно

проузроковало смрт, наводи се и "aneurysma susp.", дакле претпостављена анеуризма. Констатација вјештака да анеуризма није доказана, сагласна је садржају извјештаја о узроку смрти, тако да у томе нема никаквих нејасноћа ни контрадикторности. Тачно је да узроци повишеног крвног притиска, евентуално и анеуризме, могу бити ван војне службе, али тужена је била дужна да то докаже, што, како је већ наведено, није учинила.

Налаз и мишљење поменутог вјештака ни у чему не упућују на закључак да би се узрок смрти М. О. могао налазити ван вршења војне службе. Узгред се напомиње да су списима приложени Налаз и мишљење Лјекарске комисије за преглед лица обухваћених Законом о основним правима војних инвалида и породица палих бораца у првостепеном поступку број 1412 од 09.05.2000. године, према којима се код претходника тужилца на основу медицинске документације "може тврдити да су наведене болести у непосредној узрочној-посљедичној вези са боравком на ратишту" и да је тужилама по основу смрти М. О., признато право на породичну инвалиднину рјешењем Секретаријата за послове управе Општине М. Г. број 03-УП-Іа-562/18/2000 од 17. маја 2000. године.

Висина накнаде нематеријалне штете одређена је у складу са одредбама члана 201. став 1. у вези са чланом 200. ЗОО, а материјалне штете за трошкове сахране, сагласно члану 193. став 1. истог закона.

Закон о утврђивању и начину измирења унутрашњег дуга Републике Српске ("Службени гласник Републике Српске", бр. 63/04 од 15. јула 2004. године, у даљем тексту: Закон о унутрашњем дугу) који је ступио на снагу 23. јула 2004. године (члан 24. тог закона) без утицаја је на вођење овог спора. Одредбе члана 18, односно члана 3. тог закона, не дају основ за становиште да нижестепени судови нису били надлежни за поступање у овој правној ствари, нити да је евентуално требало прекинути парнични поступак до доношења посебног закона, како то погрешно сматра ревидент. Такав поступак се наставља и даље по одредбама ранијег, односно важећег ЗПП, зависно од околности које су прописане у члану 461. у вези са чланом 456. став 1. важећег ЗПП.

Чланом 19. Закона о унутрашњем дугу прописано је да ће се начин и рокови верификације појединачних потраживања по основу материјалне и нематеријалне штете настале у периоду ратних дејстава од 20. маја 1992. до 19. јуна 1996. године регулисати посебним законом. То је Закон о остваривању права на накнаду материјалне и нематеријалне штете настале у периоду ратних дејстава од 20. маја 1992. до 19. јуна 1996. године („Службени гласник РС“, бр. 103/05 од 21. новембра 2005. године, у даљем тексту: Закон о остваривању права) који је ступио на снагу 29. новембра 2005. године (члан 23). Према члану 4. Закона о остваривању права, поступак за признавање права предвиђених тим законом, у предметима који нису правоснажно окончани, спроводи се путем вансудског поравнања код П. Р. С.. Argumentum a contrario, поступак за признавање истих права у предметима који су правоснажно окончани до дана ступања на снагу тог закона (тј. закључно са 29. новембром 2005. године, у које спада и овај предмет јер је другостепена пресуда донесена 15 децембра 2004. године), могао се спровести једино по одредбама ранијег, односно важећег ЗПП.

Одредба члана 20. став 1. Закона о унутрашњем дугу, о отпису камате, не односи се на овај спор, него на поступак евентуалног извршења првостепене пресуде у смислу члана 1., члана 2. став 2. и члана 3. став 1. тачка 3. тог закона.

Нижестепене пресуде немају, према томе, недостатака на које се указује у ревизији, односно на које овај суд пази по службеној дужности. Из тих разлога, а на основу одредбе члана 393. у вези са чланом 386. ранијег ЗПП и члановима 356. став 1. и 361. важећег ЗПП, ревизија тужене је одбијена као неоснована.

Предсједник вијећа
Стака Гојковић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић